

ANADOLU ALEVİLİĞİNİN ORTODOKS İSLAM ve ŞİA İLE İLİŞKİ/ÇELİŞKİLERİ

ANADOLU ALEVİLİĞİNİN ORTODOKS İSLAM ve ŞİA İLE İLİŞKİ/ÇELİŞKİLERİ

Bilimsel anlamda Ortodoks İslam, 10 yılı Hz. Muhammed ve 29 yılı da 4 halife devri olmak üzere toplam 39 yıldır. Tarihçi Naima ve kapitalizm öncesi toplum bilimcisi İbn-i Haldun'ca antika medeniyetlere 100 yıl ömür biçilmesine rağmen, orijinal (Ortodoks) İslam medeniyeti bu sürenin yarısı kadar bile yaşayamamıştır.

Dört Halifeden sadece Ebubekir -halifeliği 2 yıl sürmüştür- eceliyle ölmüş, diğerleri iktidar kavgalarında öldürülmüştür. Yozlaşan bu medeniyetin, 40 yılda çürüyerek ömrünü tamamlaması, ölümünden önce son peygamberlik öngörüsünde bulunan Hz.Muhammed'i tarihsel olarak haklı çıkarmıştır. Aslında, Medine'de Yahudi tefeci-bezirganlığına karşı verilen mücadele ile bir yanı tarihsel (dışarlık), diğer yanıyla Hz. Muhammed'in kendi kabilesi olan Kureyş kabilesinin toprak ağalarına karşı Mekke'de verdiği mücadele ile de sosyal (içerlek) karakterli olan devrim süreci Hz. Muhammed'in 632 yılında ölümüyle sönmüştür.

Son halife Hz. Ali'nin kişi çabaları yeterli olamayınca, Muaviye devri ile birlikte yeniden ve geri dönülemezce, topraklar yine Kureyşli ağaların eline geçmiştir. Bu tarihten (661) sonra, kapitalizm öncesi toplumların temel üretim kaynağı olan toprakların paylaşımı üzerinde yükselen mezhep kavgaları, İslam coğrafyasını "cehennemcil" yangın yerine dönüştürmüştür. (Günümüzde bu ateşe, yeraltının paylaşımı da eklenince, Irak ve Suriye' de ki durum ortaya çıkmıştır. Diğerleri, İran vb. gibi, sıradadır. Ve ezilen ve sömürülenler için, adeta tarihi bir "tekerrür"e dönüştüren hem dışarlık; Siyonist sermayenin de içinde bulunduğu emperyalist cepheye, hem de içerlek; "ulusal" sermayeye karşı verilecek mücadele etle-tırnak gibi içi-içe geçmiş durumdadır.)

661 yılından 680'deki Kerbela olayına kadar, Muaviye (Emevi Devleti'nin kurucusu) ve oğlu Yezid'e karşı Kureyş kabilesinin topraksızları Haşimilerce verilen mücadele, 766 yılında İmam Cafer-i Sadık'ın ölümünden sonra şekillenerek, çürüyen İslam medeniyetinden çatallaşmış ayrılacak olan "Heterodoks" Şia mezhebinin de aslında prototipi ve habercisi niteliğindedir. Muhammed'in ölümü, Ali ve Hüseyin'in de öldürülmesinden sonra, topraksızların mücadelesi İslam içi mücadelede bir daha iktidar olamamıştır. 680'den 780'e kadar 100 yıl süren topraksızların ve küçük üretmenlerin bu mücadele ve muhalefet geleneği, 6. İmam Cafer-i Sadık'ça iktidarın hizmetine girmek şeklinde bozulunca, imamın büyük oğlu İsmail öncülüğünde Şia mezhebi şekillenerek, toprak ağalığının ve tefeci-bezirganlığın iktidarının temsili olan İslam'dan kopuşmuştur.

Bu tarihten sonra, günümüze kadar ve günümüzde de İslam'ın orijinal (Muhammed dönemi; Ortodoks) bütünlüğünü savunan gelenek, paradoksal bir şekilde "Heterodoks" mezhep olarak görülürken, Ortodoks İslam'ın yıkıcısı gelenekse, yine paradoksal olarak "Ortodoks" mezhepler olarak görülmektedir. Kavramların İslam'ın tarihselliği içerisindeki anlamları budur.

Ancak günümüzde bu kavramların içerikleri, kendi tarihsel nedenselliklerinden, sınıf/tabaka mücadelelerinden soyutlanarak, sömürü ve ezide kolay bir nemalanma yolu olarak görülüp, "gerçek İslam'ın" temsilcisi biziz söz dalaşına dönüştürülmüştür. Sözde gerçek İslam'dan kasıtsa, antik tarihin toprak ağalığının üstüne ve/veya yerine, daha çok ziftlenmek için, günümüzün geç Türkiye kapitalizminin de eklenmesidir.

Gerek günümüzün Ortodoks İslam mezheplerine (Hanefi, Maliki, Şafi, Hanbeli) inanan İslam'ın yoksullarının, gerekse de Heterodoks Şia mezhebi içerisindeki Anadolu Aleviliğinin bu kaykıcı dövüşünden sınıfsal ve insansal bir durum ve çıkarı olamaz. Zaten Anadolu'da Alevilik, topraksız ve yoksul köylü ile küçük üretmenlerin Selçukludan başlayarak günümüzde dahil bütün iktidarlara karşı bir muhalefet geleneğidir. Bu anlamda, Anadolu'da yaşamış olan bütün dinsel, ulusal, sınıfsal muhalefet geleneklerinden de etkilenmiş ve etkilemiştir. Ama arkaik tarihsel misyonu, önceki bölümlerde değindiğim Anahanlığın ve 8. Yüzyılın sonlarında oluşmaya başlayan Şia'nın etkilerini taşır.

Konumuz açısından, Anahanlık, daha çok sınıflar üstü barışçıl (hümanist) bir etkide bulunurken, Şia, tarihselde olsa da bir devrimci muhalefet ve hatta iktidar seçeneğidir. (Günümüz Ortodoks mezheplerine 5. kol olarak eklenen İran'daki Caferilik mezhebini saymıyoruz. Bu örnek, emperyalist/gerici demagoji ve manipülasyonca Şia geleneğini kötüleyerek, emperyalist müdahalelere karşı mücadeleyi etkisizleştirmede kullanılmaktadır.) Bunun için bütün emperyalist/kapitalist dünya ve onun İslam coğrafyasındaki teokratik tiranlıkları, Şia'dan, Leninizm'den korktukları kadar korkarlar. Çünkü her ikisi de sadece sömürülen ve ezilenlerin muhalefet geleneği olmakla kalmamış, iktidar olarak biri İslam coğrafyasında 150 yıl, diğeri Sovyet topraklarında 70 yıl yaşamıştır. (Doğruluğu başka bir şeydir. Biz burada haklı olup-olmadığını tartışıyoruz.)

Türkiye'de sınıflar mücadelesi bu tarihsel perspektiften yoksundur. Zaten Türkiye sağ, ta Anadolu Selçuklu derebeyliğinden bu yana (Osmanlıda bu konumlanış daha da artmıştır.) İslam'ın Sünni ve hatta sadece Hanefi mezhebinin "seçkinlerince" temsil edilmektedir. Solun Kemalist seçkinleri de laiklik kılıfı altında, sistemden nemalanarak ve nemalandıkları oranda, bütün devrimci geleneklere (Şia'da dahil) ve devrime karşıtlıkla, sağdan daha köktenci bir şekilde, Sünni İslam mezheplerinin içinde konumlanmışlardır. Ne yazık ki sosyalist solda bu basınç altında kalarak ezilmiş, sosyalist solun içindeki Alevilerde yine laiklikle malulleşerek kendilerine yabancılaşmış, Şia'nın Tarihsel Devrimci geleneğinden uzaklaşmışlardır.

Ve bu bakış açısıyla: 8. yüzyıldan 13. yüzyılın sonuna kadar Orta ve Yakın Doğu ile Kafkaslara kadarki coğrafyayı etkileyen, bu tarihten sonra Anadolu'ya taşarak, 19. yüzyılın ortalarına kadar Anadolu'da devam eden, Selçuklu ve Osmanlı derebeyliklerine ve imparatorluklarına karşı, Şia'nın Tarihsel Devrimci isyan geleneği görülerek bilince çıkarılmamıştır. Böylece, bu gelenek, Sosyal (Sınıfsal) Devrim mücadeleleriyle/mücadelelerinde sentezleşmeyerek/sentezleştirilemeyerek, bir manivela gücü olarak değerlendirilememiştir.

Dr.Müslüm ERDOĞAN